

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และใช้วิธีการวิจัยที่ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงของอลัน โรเจอร์ (Alan Roger) และการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาชุมชนนำร่อง 5 แห่ง

ระยะที่ 2 การนำผลการศึกษาจากชุมชนนำร่องมาประยุกต์ใช้ในชุมชนเป้าหมาย

ระยะที่ 3 การพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป้าหมาย

การดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ใช้หลักการเลือกประชากร โดยใช้ประชากรนิยามกล่าวคือ กำหนดลักษณะประชากรตามคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ : 2540) และแบบแผนการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เลือกโดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยเอง โดยใช้วัตถุประสงค์บางประการของการวิจัยเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ ทั้งนี้โดยตั้งเกณฑ์เชิงวัตถุประสงค์ขึ้นมาเพื่อเป็นหลักตัดสินใจ และทำให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้นว่า กรณีที่เลือกเป็นตัวแทนของประชากรได้ (กรณีการ สุกเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ : 2544)

กล่าวโดยสรุปในเรื่องประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางของกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Case Study) ซึ่งตระหนักในเรื่องการเลือก “สิ่งที่จะศึกษา” มากกว่าการเลือกเชิงระเบียบวิธี ทั้งนี้เพื่อคว้าสิ่งต่างๆ ของกรณีที่ศึกษาสำเร็จลุล่วงไปอย่างไร มีขอบเขตและแบบแผนของพฤติกรรมของระบบอย่างไร ซึ่งเป็นทั้งกระบวนการของการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ (A process of learning about the case and a product of learning) และผู้วิจัยต้องการใช้กรณีศึกษาในเชิงเครื่องมือ (instrumental case study) กล่าวคือ เจาะจงเลือกศึกษาด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำไปสู่การใช้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชากรโดยการพัฒนาโครงการ (program) ทางศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย

จากรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนตามระยะที่กำหนดไว้รวม 3 ระยะ ทั้งนี้โดยจะนำเสนอรายละเอียดของแต่ละระยะ ตามประเด็นคือ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาชุมชนนาร่อง 5 แห่ง

การวิจัยในระยะที่ 1 ดำเนินการเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิดเกี่ยวกับวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงของอลัน โรเจอร์ (Alan Roger) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามแนวคิดดังกล่าว ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาตามวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ซึ่งเป็นหน่วยในการศึกษาคือ ชุมชน ที่มีการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ ซึ่งมีวิธีการได้มาจากการสืบค้นของผู้วิจัยจากระบบสารสนเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 2) ชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 3) ชุมชนพันปี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 4) ชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 5) ชุมชนเทศบาลตำบล ช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทั้งนี้โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยมีแนวทางพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย เงื่อนไขบริบทของการวิจัยด้านเวลาและงบประมาณและผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์เชิงวัตถุประสงค์เพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางประกอบด้วย กล่าวคือ

1. มีแบบแผนในการปฏิบัติด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก่อนเริ่มดำเนินการ

2. มีการดำเนินการผ่านมาแล้วอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในชุมชนนาร่องนั้น ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง กล่าวคือเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและทราบข้อเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนนั้นๆ ในฐานะ ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการองค์กรชุมชนต่างๆ ในชุมชน ตัวแทนครัวเรือนทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งผู้นำ และเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้โดย

เจาะจงเลือกมาจากแต่ละกลุ่มดังกล่าวข้างต้นชุมชนละ 7-15 คน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเก็บข้อมูลโดยการใช้องการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 1 มี 2 ชุด ได้แก่ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนนำร่องและชุดที่ 2 ได้แก่ แบบสรุปข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ สำหรับเครื่องมือชุดที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็น ที่ต้องการศึกษา ได้แก่ วิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลง (route to change) การพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของประชาชน จากนั้นนำมากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่เกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็นดังกล่าว ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ประเด็นเกี่ยวกับวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของอลัน โรเจอร์ (Alan Roger) ประกอบด้วยประเด็นย่อย 7 ประเด็นคือ 1) สภาพที่เป็นอยู่เดิมก่อนดำเนินการ 2) การตระหนักในปัญหา 3) วิธีการตัดสินใจของชุมชน 4) การดำเนินการด้านกระบวนการเรียนรู้ 5) กิจกรรมที่ลงมือดำเนินการ 6) สภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 7) ลำดับขั้นตอนของสิ่งที่เกิดขึ้นอะไรเกิดขึ้นก่อน-หลัง

ประเด็นที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วยประเด็นย่อย 3 ประเด็น คือ 1) การดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ ตัวอย่างเช่น การจัดการฝึกอบรม การสาธิต การศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการ เป็นต้น 2) กรณีที่มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มีลักษณะการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้อย่างไร 2.1) การวางแผน 2.2) การออกแบบและการดำเนินการ 2.3) การประเมินผล 3) กรณีที่ไม่มีการจัดการศึกษานอกระบบรูปแบบใดๆ ชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องมีวิธีการใดในการให้ความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ หรือสร้างแรงจูงใจ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ประเด็นที่ 3 ประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ประเด็นย่อย 2 ประเด็น ข้อ 1) ด้านมิติ ได้แก่ ใครบ้างที่มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมเรื่องใดบ้าง และลักษณะการเข้าร่วมเป็นอย่างไร 2) ด้านบริบท ได้แก่ ลักษณะของโครงการด้านสิ่งนำเข้าประโยชน์ และสภาพแวดล้อมของงานในด้านปัจจัยในอดีต เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้ ปัจจัย

กายภาพและธรรมชาติ เช่น สกาทฤษฎีศาสตร์ ลักษณะทางชีวภาพ ปัจจัยทางสังคม เช่น วัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ

2) นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ดร.ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์ ผู้อำนวยการ กองฝึกอบรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ กรรมการศึกษา นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

- ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลัย คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) แก่ใจและปรับปรุงเครื่องมือตามข้อชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 4 ท่าน ซึ่งได้แนว คำถามตามตัวอย่างในภาคผนวก ก

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) วางแผนการจัดเก็บข้อมูล

2) ติดต่อพื้นที่ศึกษาอย่างไม่เป็นทางการเพื่อหาความเป็นไปได้เรื่องผู้ให้ข้อมูลและ ช่วงเวลาที่เหมาะสม

3) ทำเรื่องขอหนังสือแจ้งประสานพื้นที่จากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อแจ้งพื้นที่อย่างเป็นทางการและนัดหมายระยะเวลาที่ชัดเจนในการเก็บข้อมูล

4) ดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่นำร่องทั้ง 5 แห่ง ตามแผนที่วางไว้ คือระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2546

3) บรรณาธิการข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (สุรางค์ จันทวานิช : 2540) กล่าวคือ มีข้อมูลทั่วไปของชุมชนอยู่ส่วนแรก และจากนั้นแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นหลักและแต่ละประเด็นหลักก็จะมีประเด็นย่อยตามที่ออกแบบไว้ในเครื่องมือ และทำการ วิเคราะห์เป็นรายชุมชน จำนวน 5 ชุมชน จากนั้นจึงสังเคราะห์เป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัย ระยะที่ 1

1.5 การตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายชุมชนของทั้ง 5 ชุมชน ไปให้ชุมชนตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของสิ่งที่ค้นพบและปรับปรุงแก้ไขในส่วนไม่ถูกต้อง โดยวิธีการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ระยะที่ 2 การนำผลการศึกษาจากชุมชนนำร่อง มาประยุกต์ใช้ในชุมชนเป้าหมาย

การวิจัยในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเป้าหมายตำบลร่องฟอง 2) เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาชุมชนนำร่อง 5 แห่ง ในการศึกษาในระยะที่ 1 มาใช้ประกอบในการศึกษา ระยะที่ 2 ในชุมชนเป้าหมายตำบลร่องฟอง ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาตามวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรซึ่งเป็นหน่วยในการศึกษาคือ ชุมชนที่มีความสนใจทำการศึกษาวิจัยร่วมกับผู้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีวิธีการได้มาโดยผู้วิจัยแสวงหาจากการเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ ในโอกาสที่มีการประชุมประจำเดือน โดยแจ้งความประสงค์เบื้องต้นและติดตามผลการตอบรับในเวลาต่อมา ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์เชิงวัตถุประสงค์เพิ่มเติมประกอบ การตัดสินใจด้วย กล่าวคือ

1) เป็นชุมชนที่เคยประสบหรือกำลังประสบปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยปรากฏชัดเจนในรูปของปรากฏการณ์ และหรือในรูปของผลการศึกษา

2) องค์กรท้องถิ่นและผู้บริหารชุมชน สามารถสนับสนุนการวิจัยได้ในรูปงบประมาณและการเป็นแกนนำในการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยในชุมชน

ผลจากการติดตามในเวลาต่อมา ชุมชนที่ได้ตอบรับอย่างเป็นทางการในการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งผู้วิจัยได้ไปติดตามผลหลังจากที่แจ้งความประสงค์ไว้เบื้องต้น ว่ามีความสนใจที่จะร่วมวิจัยกับผู้วิจัยมี 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลร่องกาศ อำเภอสูงเม่น ตำบลแม่ยางฮ่อ อำเภอร่องควาง และตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ และผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกตำบลร่องฟองอำเภอเมืองแพร่ เป็น พื้นที่วิจัยหลัก เนื่องจากทางผู้นำชุมชนมีความพร้อมตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ส่วนอีก 2 ตำบลนั้นทางชุมชนไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณและการประสานงาน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเป้าหมายตำบลร่องฟองนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ ตามวัตถุประสงค์การศึกษาในระยะที่ 2 นี้ ส่วนขนาดของ

กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยพิจารณาความสอดคล้องด้านเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ

- กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลด้านภาพทั่วไปและสภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ผู้วิจัยกำหนดจากตัวแทนของผู้นำชุมชนที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้านของตำบลร่องฟอง จำนวน 5 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง จำนวน 10 คน ตัวแทนจากกลุ่มองค์กรชุมชน ได้แก่ กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน จำนวน 10 คน โดยเลือกจากแต่ละกลุ่มๆ ละ 2 คน

- กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือนที่ทราบข้อมูลหรือเป็นผู้ปฏิบัติด้านการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนทุกครัวเรือนที่ทำการเก็บข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 1,186 ครัวเรือน

- กลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมการประชุมประชาคม เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบของการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลร่องฟอง ใช้การสุ่มแบบเจาะจง โดยกำหนดจากผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 25 คน ตัวแทนองค์กรชุมชนทุกองค์กร ในตำบล อย่างน้อยองค์กรละ 1 คน ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ และตัวแทนครัวเรือนในชุมชน จากหมู่บ้านทั้งหมด 5 หมู่บ้านของตำบลร่องฟอง จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของครัวเรือนทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นกำหนดโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับภารกิจตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยระยะที่ 2 นี้

2.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 มี 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 ได้แก่ แนวคำถามในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลร่องฟอง ชุดที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลระดับครัวเรือนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ชุดที่ 3 กรอบในการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 4 แบบสรุปข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ สำหรับเครื่องมือชุดที่ 1 ชุดที่ 2 และชุดที่ 3 ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพในงานพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย จากนั้นนำมากำหนดประเด็นในการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล ตามภารกิจของการวิจัยระยะที่ 2 จำนวน 3 ชุดดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ชุดที่ 1 แนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพด้านการจัดการของมูลฝอยของชุมชนเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก และแต่ละประเด็นหลักมีประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) บริบทภายในชุมชน

มีประเด็นย่อยคือ ประวัติความเป็นมาของชุมชน รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน ลักษณะของการประกอบอาชีพ รูปแบบการผลิต ปัจจัยการผลิต องค์ความรู้ และหรือภูมิปัญญาที่น่าภาคภูมิใจของชุมชน และวิธีการสืบทอดภูมิปัญญา 2) สภาพทั่วไปด้านการจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชน ของชุมชนเป้าหมาย มีประเด็นย่อย คือ การจัดระบบเก็บกักขยะมูลฝอยชั่วคราว การจัดระบบการรวบรวมขยะมูลฝอย การจัดระบบขนถ่ายหรือการเก็บขนขยะมูลฝอย การแปลงรูปขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ประโยชน์ วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ประสบการณ์ของชุมชนเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติด้านการจัดการขยะมูลฝอย .

- ชุดที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปด้านการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือน โดยเก็บข้อมูลจากทุกครัวเรือนในตำบลร่องฟอง แบบสอบถามชุดนี้ มีข้อคำถามรวม 21 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 8 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ข้อ 1-3) 2) การเก็บกักขยะมูลฝอยชั่วคราวของครัวเรือน (ข้อ 4 - 6) 3) การรวบรวมขยะมูลฝอยของครัวเรือน (ข้อ 7 - 10) 4) การขนถ่ายหรือการเก็บขนขยะมูลฝอยของครัวเรือน (ข้อ 17-19) 5) ความรู้เรื่องการแปลงรูปขยะมูลฝอยของครัวเรือน (ข้อ 14) 6) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ (ข้อ 15 - 17) 7) วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย (ข้อ 18) 8) ความเห็นต่อโครงการวิจัย (ข้อ 19-21)

- ชุดที่ 3 กรอบในการสังเกตและรูปแบบของบันทึกภาคสนาม เพื่อใช้ประกอบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและบันทึกผลการศึกษากี่ยวกับการจัดประชุมราษฎร เพื่อหาข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการของมูลฝอยของตำบลร่องฟอง และสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมดังกล่าว โดยกรอบในการสังเกต แบ่งออกเป็น 6 ประเด็น (สุรางค์, 2542) คือ 1) ฉาก และบุคคล (Setting) 2) พฤติกรรม (acts) 3) แบบแผนพฤติกรรม (activities) 4) ความสัมพันธ์ (relationship) 5) การมีส่วนร่วม (participation) 6) ความหมาย (meaning) และบันทึกภาคสนาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน (Schatzman อ้างใน สุรางค์ 2542 : 65) คือ 1) สิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง (observation note หรือ ON) 2) ตีความเบื้องต้น (Theoretical note หรือ TN) 3) อ่างระเบียบวิธี (methodological note หรือ MN)

2. การตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากพัฒนาเครื่องมือทั้ง 3 ชุด ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ดังนี้

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ดร.ชนิษฐา กาญจนรังษินนท์ ผู้อำนวยการกองฝึกอบรม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ตั้งศรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และ ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ กรรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

- ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. แก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือตามข้อชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 4 ท่าน และได้เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 2 ตามตัวอย่างในภาคผนวก ก

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แก่ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตและบันทึกภาคสนาม และข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลรายครัวเรือนเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เก็บข้อมูลโดยราษฎรที่อาสาสมัครทำงานร่วมกับผู้วิจัย ซึ่งมีจำนวน 6 คน ได้แก่

1. นางสุพัตรา กันหาประกอบ
2. นางนิตยา อนุสนธ์
3. น.ส.จีรวรรณ พัฒนชัยวัฒน์
4. น.ส.จีรวัจ พัฒนชัยวัฒน์
5. น.ส.จรีพร แก้วศิริพันธ์
6. น.ส.ปิยะธิดา แก้วศิริพันธ์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวข้างต้น มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังนี้คือ

1. จัดทำร่างแผนการดำเนินการและการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ทางชุมชนเป้าหมายร่วมพิจารณา

2. ติดต่อพื้นที่เป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการเพื่อหาความเป็นไปได้ในเรื่องการดำเนินการตามภารกิจในการวิจัย ซึ่งทางชุมชนได้ตกลงร่วมกับผู้วิจัยไว้แล้วในการติดตามผลการตอบรับเข้าร่วม จากการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้นัดหมายกับผู้นำชุมชนฝ่ายต่างๆ ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้านเพื่อหารือเบื้องต้น เกี่ยวแผนการจัดเก็บข้อมูลและการปฏิบัติตามภารกิจในการวิจัย และมีข้อสรุปคือ จะดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง ตุลาคม 2547

3. แจ้งประสานพื้นที่อย่างเป็นทางการโดยมีหนังสือจากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง เพื่อประสานไปยังส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการภารกิจในการวิจัย

4. ดำเนินการตามภาระกิจการวิจัยและแผนการจัดเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยและทางชุมชนได้หารือและพิจารณาร่วมกันแล้ว

5. บรรณาธิกรณข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 2 นี้ มีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนั้น จึงแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (สุรางค์ จันทวานิช : อ้างแล้ว) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการประชุมประชาคมของชุมชนเป้าหมาย ในประเด็นเกี่ยวกับวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลเกี่ยวกับการประชุมประชาคม ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนั้นใช้วิธีวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

ระยะที่ 3 การพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป้าหมาย

การวิจัยในระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 2 ประการ คือ 1) เพื่อนำผลจากการศึกษา ระยะที่ 2 มาพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย และ 2) เพื่อดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอย ในชุมชนเป้าหมายตำบลร่องฟอง ทั้งนี้โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษา ตามวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นหน่วยในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในชุมชนเป้าหมาย ตำบลร่องฟอง ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 5 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยจัดขนาดให้สอดคล้องกับภาระกิจในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 นี้ กล่าวคือ ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มาจากภาคส่วนต่างๆ 5 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) ผู้นำฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลร่องฟอง และสมาชิก อบต. ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภา 2) ผู้นำที่อยู่ในฝ่ายปกครอง ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล 3) ผู้นำองค์กรชุมชน ที่มีอยู่ในตำบล จำนวนองค์กรละอย่างน้อย 2 คน 4) ตัวแทนของสมาชิกองค์กรชุมชนที่มาจากความสมัครใจ ร่วมโครงการ 5) นักเรียนนักศึกษา ที่มาจากความสมัครใจร่วมโครงการ

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 มี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ได้แก่ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ชุดที่ 2 กรอบในสังเกตและรูปแบบการบันทึกภาคสนาม เพื่อใช้บันทึกสิ่งที่ได้ศึกษาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอยและการลงมือปฏิบัติ โดยเครื่องมือทั้ง 2 ชุด ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพในงานพัฒนา ปรัชญา หลักการและแนวทางในการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวทางและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จากนั้นนำมากำหนดประเด็นในการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลตามภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยระยะที่ 3 จำนวน 2 ชุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ชุดที่ 1 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลักและแต่ละประเด็นหลัก มีประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย มีประเด็นย่อย 3 ประเด็น คือ 1.1) ในชุมชนเคยมีการจัดการศึกษา ฝึกอบรม หรือจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่ 1.2) ถ้ามีเป็นหลักสูตรอะไร จัดโดยหน่วยงานใด ระยะเวลาเท่าใด 1.3) ในชุมชนนี้เคยมีงาน โครงการ กิจกรรม หรือความคิดริเริ่มใดๆ เกิดขึ้นหรือไม่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน 2) สภาพปัญหาอุปสรรคที่ชุมชนประสบอยู่ในปัจจุบันด้านการจัดการขยะมูลฝอย มีประเด็นอยู่ 5 ประเด็น คือ 2.1) ด้านการจัดระบบเก็บกักขยะมูลฝอยชั่วคราว 2.2) ด้านการจัดระบบรวบรวมขยะมูลฝอย 2.3) ด้านการจัดระบบขนถ่ายหรือเก็บขนขยะมูลฝอย 2.4) ด้านการนำกลับมาใช้ประโยชน์ 2.5) ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย 3) ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีประเด็นย่อย 2 ประเด็นคือ 3.1) แนวทางและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพในระดับครัวเรือนและในระดับชุมชนควรเป็นอย่างไร 3.2) แนวคิดเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในชุมชนตำบลร่องฟองได้หรือไม่

- ชุดที่ 2 กรอบในการสังเกตและรูปแบบการบันทึกภาคสนาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสังเกตและบันทึกผลการศึกษาที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอยและการลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลักและแต่ละประเด็นหลักมีประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ด้านมิติ

ของการมีส่วนร่วม มีประเด็นย่อย 3 ประเด็น คือ 1.1) มีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง 1.2) ใครบ้างมีส่วนร่วม 1.3) ลักษณะการเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างไร 2) ด้านบริบทของโครงการ มีประเด็นย่อย 4 ประเด็นคือ 2.1) ด้านสิ่งนำเข้า 2.2) ด้านประโยชน์ 2.3) ด้านสภาพแวดล้อมของงาน

2. การตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากพัฒนาเครื่องมือทั้ง 2 ชุด ของการวิจัยระยะที่ 3 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือนี้ พร้อมๆ กับเครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. แก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือตามข้อชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 4 ท่าน และได้เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 3 ตามตัวอย่างในภาคผนวก ก

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการจัดสนทนากลุ่มและการสังเกตและบันทึกภาคสนาม โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังนี้ คือ

1. ดำเนินการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในแบบแผนการสุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาปัญหาความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

3. ออกแบบและดำเนินการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอยและลงมือดำเนินการ

4. สรุปผลการดำเนินการและสื่อสารคุณค่าของโครงการ

5. บรรณาธิกรณข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 3 เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งหมด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้กรอบสำหรับการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากแนวคิดของ นอร์แมน อัฟฮอฟ (Norman Uphoff) (Uphoff อ้างใน อุษณีย์ ศิริสุนทร ไพบูลย์ : 2538) ทั้งนี้โดยทำการวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในเครื่องมือของการวิจัยระยะที่ 3 ทั้ง 2 ชุด

3.5 กรอบการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ นั้น มีกรอบในการดำเนินการตามภาพที่ 8

3.6 การนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาชุมชนนำร่อง 5 แห่ง ได้แก่ 1) ชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 2) ชุมชนบรมไตรโลกนาถ 21 อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 3) ชุมชน

พื้นที่ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 4) ชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 5) ชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีผลการศึกษาประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน
 2. วิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลง (Route to change) ตามแนวคิดของอลัน โรเจอร์ (Alan Roger) ในการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน
 3. การพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย มีประเด็นย่อยคือ
 - 3.1 มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่
 - 3.2 ถ้ามี มีกระบวนการพัฒนาโครงการดังกล่าวอย่างไร ในเรื่องการวางแผนการออกแบบ และดำเนินการ การประเมินผล
 - 3.3 ถ้าไม่มี มีวิธีการใดในการให้ความรู้ ทักษะ สร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการ
 4. การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ
 - 4.1 ด้านมิติ มี 3 ประเด็นคือ
 - 4.1.1 ใครบ้างมีส่วนร่วม
 - 4.1.2 มีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง
 - 4.1.3 ลักษณะการเข้าร่วมในด้านสิ่งกระตุ้นหรือแรงจูงใจ รูปแบบการเข้าร่วม ขอบเขตการเข้าร่วมด้านเวลาและกิจกรรม และผลการเข้าร่วมด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและด้านปฏิสัมพันธ์
 - 4.2 ด้านบริบทของงาน มี 2 ประเด็น คือ
 - 4.2.1 ลักษณะของงาน ด้านสิ่งนำเข้าและประโยชน์
 - 4.2.2 สภาพแวดล้อมของงาน มีปัจจัยต่อไปนี้อยู่เกี่ยวข้องหรือไม่ ได้แก่ ปัจจัยในอดีต เช่น ประสบการณ์การรับรู้ ปัจจัยกายภาพและธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะทางชีวภาพ ปัจจัยทางสังคม เช่น วัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ
- ระยะที่ 2 การนำผลการศึกษาจากชุมชนนำร่องมาใช้ประกอบในการวิจัยในชุมชนเป้าหมาย ตำบลร่องฟอง มีผลการศึกษาประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้
1. สภาพทั่วไป และสภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเป้าหมายตำบลร่องฟอง แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ประเด็นหลัก และมีประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.1 บริบทภายในชุมชน มีประเด็นย่อย คือ
 - 1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน
 - 1.1.2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน
 - 1.1.3 ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน
 - 1.1.4 ลักษณะของการประกอบอาชีพ รูปแบบการผลิต ปัจจัยการผลิต
 - 1.1.5 องค์ความรู้ และหรือภูมิปัญญาของชุมชน และวิธีการสืบทอดภูมิปัญญา
- 1.2 สภาพทั่วไป ด้านการจัดการขยะมูลฝอยระดับชุมชน มีประเด็นย่อย คือ
 - 1.2.1 การจัดระบบเก็บกักขยะมูลฝอยชั่วคราวของชุมชน
 - 1.2.2 การจัดระบบรวบรวมขยะมูลฝอยของชุมชน
 - 1.2.3 การจัดระบบขนถ่ายหรือการเก็บขยะมูลฝอยของชุมชน
 - 1.2.4 การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแปลงรูปขยะของชุมชน
 - 1.2.5 การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ของชุมชน
 - 1.2.6 การกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชน
 - 1.2.7 ประสิทธิภาพที่ผ่านมาจากชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย
- 1.3 สภาพทั่วไปด้านการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน มีประเด็นย่อย คือ
 - 1.3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.3.2 การเก็บกักขยะมูลฝอยชั่วคราว
 - 1.3.3 การรวบรวมขยะมูลฝอย
 - 1.3.4 การขนถ่ายหรือการเก็บขนขยะมูลฝอย
 - 1.3.5 ความรู้เรื่องการแปลงรูปขยะมูลฝอยของครัวเรือน
 - 1.3.6 การนำกลับมาใช้ประโยชน์
 - 1.3.7 การกำจัดขยะมูลฝอย
 - 1.3.8 ความเห็นต่อโครงการวิจัย

2. ผลการจัดประชุมประชาคมของตำบลร่องฟอง เพื่อหาข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการขยะมูลฝอย และสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมดังกล่าว นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 รูปแบบวิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนลงมติเลือกดำเนินการ
- 2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการประชุมประชาคม มีประเด็นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเช่นเดียวกับการนำเสนอผลเรื่องการมีส่วนร่วมในระยะที่ 1

ระยะที่ 3 การพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ในชุมชนเป้าหมาย ตำบลร่องฟอง มีผลการศึกษาประกอบด้วยประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.1 สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.2 สภาพปัญหาอุปสรรคที่ชุมชนประสบอยู่ในปัจจุบันด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.3 สภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่ปรารถนาของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.4 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ของชุมชนตำบลร่องฟองทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย

2. ผลการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 การวางแผน

2.2 การออกแบบและดำเนินการ

2.3 การประเมินผลและสื่อสารคุณค่าของโครงการ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการจัดการขยะมูลฝอย นำเสนอผลเป็นประเด็นเช่นเดียวกัน การนำเสนอผลเรื่องการมีส่วนร่วม ในระยะที่ 1

4. ผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยตามรูปแบบ วิถีทางสู่การเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนตำบลร่องฟองมีมติเลือกจากการประชุมประชาคมตำบล

ภาพที่ 10 กรอบการดำเนินการวิจัย

